

**Березуцький В. В., д-р. техн. наук, професор, завідувач кафедри
охорони праці та навколишнього середовища
Національний технічний університет «Харківський
політехнічний інститут» (м. Харків, Україна)**

ЕВОЛЮЦІЯ БЕЗПЕКИ В УКРАЇНІ ТА СВІТІ

Питання безпеки людини в 80-х роках в Україні та Європі не стояло гостро на порядку денному. В цілому, згідно з даними деяких демографів, населення колишнього СРСР в 90-хх активно зростала, в тому числі зростання спостерігалось і серед європейців СРСР, досягнувши перед активною фазою капіталістичних реформ Єльцина та інших реформаторів капіталістів, на початку осені, на 1 жовтня 1992 року 301 млн. чоловік [1]. Кількість населення України на цей час становила більш 52 млн.

Чому тоді, на тлі зростання населення і здавалося б, благополучного стану людей, постало питання про безпеку життєдіяльності? Пов'язано це з тим, що на загальному тлі благополуччя, про яке казали всі засоби масової інформації, реальна ситуація була далеко не благополучна. На початку 1990-х Україна та Естонія мали однакові показники, що були трохи кращі за показники Росії. До 1994 року в усіх трьох країнах спостерігалось стрімке зростання смертності. Після цього лише в Естонії зафіксовано стаке падіння рівня смертності, тоді як в Росії та Україні до 2005 року зберігалась тенденція до його зростання [2]. На тлі реальної ситуації із станом життя людей, за ініціативою вчених, які залучили до цього державні органи, у 1991 році було офіційно оформлено напрям – безпека життєдіяльності (БЖД). З'явилися навчальні дисципліни з напрямку БЖД, які повинні були розглядати питання забезпечення безпеки життя та діяльності людини. За допомогою науковців університетів та науково-методичної комісії із БЖД були розроблені типові програми, узгоджені теми та створено стандарти. Через 25 років, чергова зміна керівництва міністерства освіти і науки України, нові бачення освітнього процесу в Україні, звели нанівець увесь цій труд та здобутки. У 2016-2017 роках відмінили накази МОН стосовно нормативних дисциплін та надали університетам автономію у виборі форм та видів навчання. Це відразу дало себе знати у вигляді погіршення ситуації в навчальному процесі з вивчення дисциплін із безпеки життєдіяльності у ВНЗ України.

Секція 4. Питання культури безпеки як основної складової формування безпечного й здорового виробничого середовища

До початку війни Україна втрачала 80 людей на годину, що означало для нас ганебне друге місце у світі за рівнем кількості смертей на тисячу осіб (15.72 у 2014). Ми посідали місце між Південною Африкою (17.49) та Лесото (14.91), тоді як середній рівень по ЄС складав близько 10 людей. Україна займає друге місце у світі за рівнем смертності [2]. У такій ситуації треба дзвонити у дзвони та покращувати викладання дисциплін, які спрямовані на безпеку людини, але у нас все навпаки, їх скорочують за годинами та вилючають з навчальних планів.

Між Україною та іншими країнами залишаються значні відмінності, коли йдеться про благополуччя населення. Дитина, народжена зараз у Норвегії – країні з найвищим ІЛР – ймовірно проживе понад 82 роки і навчатиметься майже 18 років. Водночас хлопчик, народжений в Україні, найімовірніше проживе 63 роки і присвятить навчанню 12 років. Хоча значна нерівність виникає у багатьох країнах, включаючи деякі найзаможніші країни, в середньому такі країни як Україна, де фіксується нижчий рівень людського розвитку, зазнають більших втрат. Україна перебуває на 88 місці у рейтингу з 189 країн, для яких вираховується ІЛР [3]. Як стверджує Держстат України – смертність в Україні майже удвічі перевищує народжуваність [4]. Станом на кінець квітня 2018 року рівень смертності в Україні майже вдвічі перевищувала народжуваність. Про це йдеться у експрес-звіті Держстату. За перший квартал поточного року чисельність населення України скоротилася на 85,7 тисяч осіб і на 1 травня склала 42,3 млн осіб.

Таким чином, нас відкинуло на 25 років назад і зараз треба все починати спочатку.

Список використаної літератури:

1. Безпека у 80 роках. URL: <https://ru.wikipedia.org/wiki/>
2. Смертність в Україні впродовж останніх 25 років: скільки смертей можна було уникнути. URL: <https://voxukraine.org/uk/mortality-in-ukraine-ua/>
3. Індекс людського розвитку: Україна посіла 88 позицію серед 189 країн. URL: <http://www.ua.undp.org/content/ukraine/uk/home/presscenter/pressreleases/2018/human-development-indices--where-does-ukraine-rank--.html>
4. Смертність в Україні майже удвічі перевищує народжуваність. Держстат. URL: https://espresso.tv/news/2018/06/20/smertnist_v_ukrayinimayzhe_udvichi_perevyschuye_narodzhuvanist_derzhstat